

ביהמ"ש לענייני משפחה בקריית גת, השיב בחיוב לשאלה זו, בהערתו לבקשתה של אישה למתן פסק דין הצהרתי, לפיו הסכם הגירושין שנחתם וקיבל תוקף של פסק דין בבית משפט זה ביום 01.06.2009, בוטל ע"י הצדדים בהתנהגות.

העובדות

בני"ז שנישאו כדמו"י ולהם שלושה ילדים, חתמו על הסכם גירושין בשנת 2009, לאחר כ-13 שנות נישואין, והביאוהו לאישור בית המשפט המוסמך. ההסכם אושר וניתן לו תוקף של פסק דין. בסמוך מאוד לאחר מכן, החליטו הם לשוב ולחיות יחדיו ולא להתגרש זה מזה, ואף הביאו בן נוסף לעולם.

בחלוף שנים אחדות מאז אושר ההסכם ושובם לחיות יחדיו, נקלעו שוב יחסיהם למשבר, ופניהם, כפי הנראה, לגירושין.

בית המשפט נדרש להכריע מה דינו של הסכם הגירושין בנסיבות האמורות, האם תקף הוא אם לאו.

קודם לנישואי הצדדים רכש הנתבע דירה (להלן: "הדירה"), אשר שימשה ומשמשת למגורי המשפחה עד לימים אלה.

בהסכם הגירושין נקבע, בין השאר, כי הצדדים יתגרשו זה מזה בהקדם האפשרי; נקבעו דמי המזונות החודשיים של שני הקטינים; נקבעה משמורתם וזמני השהות שלהם עם הנתבע, ובענייני הרכוש של הצדדים נקבע, כי המטלטלין בדירה יחולקו בהסכמה; כי הדירה תישאר בבעלותו המלאה של הנתבע; כי הזכות הציבורית להפעלת המונית תישאר בידי הנתבע; וכי כל צד יוותר הבעלים של הזכויות הסוציאליות אשר נצברו על שמו ושל המכונית שבשימוש.

כן נקבעה בו תנייה שלפיה בכפוף לקיום התחייבויות הצדדים על-פיו, הם מוותרים, הדדית, על כל טענה או תביעה האחד כלפי משנהו.

הצדדים לא התגרשו זה מזה עד עצם היום הזה.

ביום 19.01.2015 הוגשה ע"י הנתבע בבית משפט זה תביעה לשמירת זכויות מכוח סעיף 11 לחוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973, (להלן: "חוק יחסי ממון"). בשלב מאוחר יותר ביום 28.07.2015, הגיש כתב תביעה מתוקן לסילוק יד ולדמי שימוש ראויים.

ביום 12.02.2015 הוגשה התובענה מושא ההליך שבכותרת, ובה עתרה התובעת למתן פסק דין הצהרתי לפיו הסכם הגירושין בוטל ע"י הצדדים בהתנהגות. כן עותרת התובעת בתביעתה לסעד של איזון משאבי הצדדים עפ"י ההסדר הקבוע

המעודכנת. זכות קדימה לאישה לרכישת הדירה, בקיזוז סכומים המגיעים לה בהתאם לאיזון המשאבים. ב"כ הצדדים יסייעו לצדדים בהליך המכר. הנכסים שצוינו בסעיף 20 לפסק הדין הינם ברי איזון. ב"כ הצדדים יסייעו לצדדים לבצע התחשיב. בהעדר הסכמה ימנו אקטואר לצורך ביצוע התחשיב תוך 60 יום מהיום.

תמ"ש(משפחה ח"י) 61372-12-13 כ. נ' כ.-
איזון משאבים

ביטול הסכם גירושין בהתנהגות?

השופטת פאני גילת כהן
לתובעת עו"ד יוסי עקיבא
לנתבע עו"ד אבי עמרמי

האם ניתן לבטל הסכם גירושין, הכולל גם ענייני ממון של בני הזוג, מכוח התנהגותם כפי שהייתה לאחר החתימה עליו ואישורו בידי בית המשפט ובמשך מספר שנים מאז?

בחוק יחסי ממון.

לטענת התובעת, בסמוך לפני חתימה על הסכם הגירושין החל הנתבע לנקוט כלפיה אלימות פיזית, ולכן נאלצה ליטול את הקטינים ולעזוב את דירת מגורי המשפחה. היא נאלצה לחתום על הסכם הגירושין על מנת לנוס מפני הנתבע, ועשתה כן על דעת עצמה, מבלי להיוועץ בעו"ד או במי מבני משפחתה.

כבר ביום אישור ההסכם בבית המשפט פנה אליה הנתבע בתחנונים, כי לא תפעל עפ"י ההסכם ותשוב עם הקטינים לדירת המשפחה. הנתבע הצהיר בפניה מפורשות, כי ההסכם מבחינתו בטל ונעדר כל תוקף. הנתבע אף התקשר לאחיה על מנת שידבר על לבה וישכנע אותה להיעתר לבקשתו, תוך שהוא מבטיח ומתחייב לשנות את דפוס ההתנהגות האלים שלו.

התובעת נעתרה לבקשות הנתבע ושבה להתגורר עמו בערבו של היום בו אושר הסכם הגירושין בבית המשפט, לאחר שהם שוחחו ארוכות וליבנו המחלוקות ביניהם. מאז ובמשך שש שנים התנהלו הצדדים שלא על פי ההסכם. לשניהם היה ברור שההסכם איננו תקף.

הצדדים שניהם ביטלו בהתנהגותם את הסכם הגירושין, ניהלו חייהם כרגיל, ולראיה העובדה שמאז אושר הסכם הגירושין אף נולד להם בן נוסף.

התנהלות הנתבע נעדרת תום לב, שעה שהבטיח והתחייב כלפיה כשביקש להשיבה אל חקו, כי ההסכם חסר תוקף, אולם כעת מבקש לקיים את הוראות ההסכם כמות שהן, היות שהן משרתות את האינטרסים שלו ומוטות לטובתו.

יתר על כן, הנתבע עצמו טען במסגרת התביעה הרכושית שהגיש בחודש ינואר 2015, כי יש לבצע איוון של זכויותיה הכספיות, לרבות נכסי הקריירה אשר נצברו ע"י או על שם התובעת בכל תקופת החיים המשותפים, ובכך מודה הוא למעשה, כי הסכם הגירושין בטל.

לטענת הנתבע, לא ניתן לבטל הסכם גירושין בהתנהגות של הצדדים אלא רק בדרך של הסכם בכתב אשר יאושר ע"י ערכאה שיפוטית מוסמכת, עפ"י הדרישה שבחוק יחסי ממון, שהיא דרישה מהותית ולא פרוצדוראלית. ההלכה הפסוקה והמחייבת בעניין זה היא ברורה וחד משמעית, ולפיה לא ניתן לשנות הוראותיו של הסכם ממון שאושר כדין וקיבל תוקף של פסק דין אלא בהסכם בכתב אשר אושר ע"י הערכאה המוסמכת.

שינוי ו/או ביטול של הסכם ממון

ביהמ"ש ציין כי אמנם לאור סעיף 2 לחוק יחסי ממון בין בני"ז, שעה שבהסכם הגירושין נכללו

תניות בעניין רכושם של הצדדים, וההסכם אושר גם על פי חוק יחסי ממון - טעון שינוי ההסכם אישור של הערכאה המוסמכת. עם זאת, נשאלת השאלה, האם לצורך פרשנות הסעיף, כולל שינוי הסכם הגירושין גם ביטולו?

לצורך בחינת השאלה, יש לפנות תחילה לתכלית שמאחורי הדרישה שבחוק יחסי ממון, כי הסכמי ממון יאושרו ע"י ערכאה שיפוטית מוסמכת.

מטרת האישור בידי הערכאה המוסמכת היא ווידוא של הגורם, שזוהי מומחיותו, כי הצדדים להסכם אכן מבינים משמעותו והשלכותיו, ובעיקר שחתימתם עליו נעשתה בנפש חפצה והיא פרי רצונם החופשי ובלא שהדינמיקה הזוגית, באשר היא, השפיעה עליה והטילה בו פגם.

מתוך התכלית האמורה יש לגזור גזירה שווה גם בכל הנוגע לשינוי הסכם ממון שנחתם בין הצדדים ואושר כדין, שהרי כל שינוי כזה מחיל על הצדדים הסדר ממוני אחר מזה שמחייבם עפ"י ההסכם המקורי, ולכן **הרציונל שבבסיס דרישת הכתב והדרישה לקבלת אישור מעם הערכאה המוסמכת, נותר בעינו.**

יחד עם זאת, לא כך הם פני הדברים, עת עסקינן בביטול הסכם גירושין שנחתם בין בני זוג ואושר כדין, שהרי פעולה זו משיבה אותם למצב בו היו לכתחילה, דהיינו מחילה עליהם את הסדר איוון המשאבים, שהוא, כידוע, ההסדר הקבוע בחוק יחסי ממון וחל על בני זוג שנישאו זה לזו ולא ערכו הסכם טרום נישואין המסדיר ענייניהם הרכשיים.

לדעת השופטת פאני גילת כהן, בנסיבות המתאימות, ניתן לבחון ביטולו של הסכם גירושין שאושר כדין וקיבל תוקף של פסק דין, גם לא בדרך של עריכת הסכם חדש בכתב, אשר הובא בפני ערכאה מוסמכת לאישורה.

בעניין זה הודגש, כי אין בקביעה דלעיל כדי להתיי, כדבר שבשגרה, דיון מחדש בענייניהם של בני זוג אשר הוסדרו בהסכם גירושין שנערך ונחתם על ידם, אושר וקיבל תוקף של פסק דין בידי הערכאה המוסמכת.

חשיבותם של הערכים עליהם מבוססת שיטת המשפט שלנו ובהם סופיות הדיון, הוודאות והציפיות של בעלי הדין, כיבוד הסכמים, שמירת ערכם ויוקרתם של בתי המשפט וכי"ב, עומדת בעינה, ומאום לא נגרע הימנה. עם זאת, בית המשפט אמון גם על חקר האמת ועל עשיית הצדק, ולכן מגמת היסוד בכגון דא היא האיוון

לטענת הנתבע, לא ניתן לבטל הסכם גירושין בהתנהגות של הצדדים אלא רק בדרך של הסכם בכתב אשר יאושר ע"י ערכאה שיפוטית מוסמכת, עפ"י הדרישה שבחוק יחסי ממון, שהיא דרישה מהותית ולא פרוצדוראלית. ההלכה הפסוקה והמחייבת בעניין זה היא ברורה וחד משמעית, ולפיה לא ניתן לשנות הוראותיו של הסכם ממון שאושר כדין וקיבל תוקף של פסק דין אלא בהסכם בכתב אשר אושר ע"י הערכאה המוסמכת.

ביהמ"ש ציין כי אמנם לאור סעיף 2 לחוק יחסי ממון בין בני"ז, שעה שבהסכם הגירושין נכללו תניות בעניין רכושם של הצדדים, וההסכם אושר גם על פי חוק יחסי ממון - טעון שינוי ההסכם אישור של הערכאה המוסמכת.

עם זאת, נשאלת השאלה, האם לצורך פרשנות הסעיף, כולל שינוי הסכם הגירושין גם ביטולו?

בין שני אינטרסים בסיסיים, דהיינו בין אינטרס הסופיות של פסק הדין ובין האינטרס שלא יוותר על כנו פסק דין שאכיפתו הפכה, עקב שינוי נסיבות, לבלתי צודקת לחלוטין.

ביטול הסכם גירושין שקיבל תוקף של פסק דין אינו בלתי אפשרי, אך ייעשה במשורה ובאיפוק, רק במצבים בהם משתכנע בית המשפט שהנסיבות מצדיקות זאת.

ההלכה היא, כאמור, שהסכם שקיבל תוקף של פסק דין ניתן לביטול ככל הסכם אחר, בין מחמת פגם שנפל בו, ובי מחמת שינויו במפורש או מכללא. כבר נפסק, כי שינוי או ביטול של הסכם בדרך התנהגות צריך שיושתת על בסיס ראיתי מוצדק ויתגבש בדפוס התנהגות מתמשך ועקבי של שני הצדדים.

אף כאשר דובר בהסכם גירושין בין בני זוג שאושר וקיבל תוקף של פסק דין, ביטול בית המשפט העליון חייב האיש במזונות רעייתו כשם שנקבעו בהסכם הגירושין נוכח התנהגות הצדדים המאוחרת להסכם ולאישור, אשר העידה הלכה למעשה, כי הם לא פעלו בהתאם להוראות ההסכם והתעלמו מקיומו.

ביטול הסכם גירושין שקיבל תוקף של פסק דין אינו בלתי אפשרי, אך ייעשה במשורה ובאיפוק, רק במצבים בהם משתכנע בית המשפט שהנסיבות מצדיקות זאת.

בנסיבות המקרה הנדון, אומד דעת הצדדים ומערכת הנסיבות שהביאה אותם לחתום על הסכם הגירושין הייתה כוונתם הברורה להתגרש זה מזה. הסכם גירושין - כשמו כן הוא, הסכם שתכליתו היא הבאת נישואיהם של צדדים אל קצם.

הסכמות הצדדים בסוגיות הנובעות מן הגירושין, ובהן מזונות, משמורת, רכוש וכ' נגזרות מהחלטתם המשותפת להתגרש זה מזה.

משכך, ובנסיבות מסוימות, **בהעדר גירושין יתר** הסכמות הצדדים המעוגנות בהסכם הגירושין, ונועדו, בהתאם לכוונת הצדדים, להגשים את תכלית, עשויות להתרוקן מתוכן ולאבד את כוחן ואת משמעותן.

לדברי השופטת פאני גילת כהן החלטתם המשותפת של בני זוג שלא להתגרש, חרף קיומו של הסכם גירושין שנחתם על ידם ואושר כדין, הסכמה לכל דבר ועניין היא, אשר יש בכוחה, בנסיבות מסוימות וככל שעפ"י התשתית הראייתית שמובאת בפניו משתכנע בית המשפט, כי זהו אומד דעתם, לאיין את כל הוראותיו של הסכם הגירושין ולהפכן לאות מתה.

בנסיבות מקרה זה עולה בבירור, כי הצדדים לא קיימו ולו הוראה אחת מהוראות הסכם הגירושין: הם לא התגרשו, הם שבו לחיות יחדיו תחת קורת גג אחת בדירת המשפחה בסמוך מאד לאחר אישור הסכם הגירושין בבית המשפט, למעט תשלום דמי מזונות עבור חודש אחד בלבד, לא שילם הנתבע לידי התובעת את דמי המזונות שנקבעו בהסכם הגירושין, אין חולק, כי נוכח שוב הצדדים להתגורר יחדיו בדירת המשפחה כבני זוג יחד עם ילדיהם הקטינים, לא קיימו הוראות ההסכם בנוגע למשמורת ולהסדרי הראייה ואף מולד לצדדים בן נוסף כשנתיים וחצי לאחר שהסכם הגירושין אושר וקיבל תוקף של פסק ההליכים המשפטיים בין הצדדים בבית משפט זה נקטו בחודש ינואר 2015, כחמש שנים וחצי לאחר שהסכם הגירושין אושר וניתן לו תוקף של פסק דין.

ברור, אפוא, כי בסמוך מאד לאחר אישור ההסכם בבית המשפט, לא ראו בו הצדדים הסכם תקף ומחייב, וליתר דיוק, התעלמו מקיומו לחלוטין, והמשיכו לנהוג כתמול שלשום וכבני זוג נשואים לכל דבר ועניין, שאף בחרו, כאמור, להרחיב את התא המשפחתי. דפוס ההתנהגות של הצדדים, בפרט שעה שמדובר בבני זוג נשואים, שיש ביניהם קרבה אינטימית, רגשית ופיזית, על בסיס מתמשך ועל פני פרק זמן לא מבוטל, המשתרע על פני מספר שנים, מצביע על כוונתם המשותפת לבטל את הסכם הגירושין.

מערכת הנסיבות והרצונות שהייתה ערב עריכת

טענותיו. בדיוק ההיפך הוא הנכון.
 ביהמ"ש הצהיר כאמור, כי הסכם הגירושין שנחתם
 וקיבל תוקף של פסק דין בבית משפט זה ביום
 01.06.2009 מבוטל.

תמ"ש(משפחה קריית גת) 29180-02-15
 פלוגית נ' אלמוני

זהסכם, כעולה מלשונו ומעצם מהותו, השתנתה
 לחלוטין, עת תחת פירוד, שבו הצדדים לחיי
 יישואין מלאים ובלתי מסויגים, אשר כללו ניהול
 זשותף של התא המשפחתי, על כל הכרוך בכך.

נסיבות מובהקות אלו נהיר, כי שני הצדדים
 התנהגותם ביטאו את רצונם להשתחרר מכבליו
 של הסכם הגירושין ולבטלו.

יהמ"ש ציין כי יכול שבמקרים מסוימים, מבקשים בני
 זוג שהחליטו להיפרד זה מזו לצמיתות ואף ערכו הסכם
 ירושין המעגן את מלוא ההסכמות שאלהן הגיעו, לבחון
 צוב את גורל נישואיהם ו"לגשש" לקראת אפשרות של
 זשכנת שלום בית תחת פירוק התא המשפחתי. אפשרות
 זו קיימת תמיד ואף מובנת.

גם זאת, כל מקרה ייבחן עפ"י נסיבותיו, וכאמור,
 יכול שבמקרים מסוימים ובהתאם לתשתית
 הראייתית המונחת בפני בית המשפט, לא יתחשב
 חזרתם של בני זוג האחד לזרועות משנהו "בדיקת
 דופק" בלבד של הסיכוי להשכנת שלום בית ביניהם,
 כי אם חזרה של ממש לחיי זוגיות ונישואין. השכל
 הישר וניסיון החיים מלמדים, כי בחינה מעין זו
 אינה יכולה להימשך עד אינסוף, ובשלב מסוים
 נחרץ דינה לכאן או לכאן - למימוש הגירושין או
 להמשך החיים כבני זוג נשואים.

במקרה זה, גם אם לכתחילה ביקשו הצדדים לנסות
 ולהשיב השלום למעונם, הרי שהניסיון צלח, ולא
 נותר עוד בגדר ניסיון, כי אם התגבש לכדי מציאות
 חיים בה ממשיכים הם בחייהם כבני זוג נשואים
 וכשותפים לדרך.

נסיבות המקרה הנדון, עת מחד לא קוימו הוראות
 הסכם הגירושין, ובהן אקט הגירושין, ומאידך,
 אף בוטלו באופן אקטיבי חלקים ממנו, הנוגעים
 למזונות ולמשמורת הקטינים, וממילא הופר
 האיזון בין כלל האינטרסים, אשר בא לידי ביטוי
 בהסכם הגירושין - אין הצדקה להותרת ההוראות
 בעניין הרכוש בלבד על כנן.

נסיבות המקרה קבע ביהמ"ש כי מכוח עקרון תום
 הלב ודוקטרינת ההשתק, אין לקבל טענת הנתבע
 כי הסכם הגירושין תקף. זאת, שעה שהוא עצמו
 משך שנים מספר לא פעל עפ"י ההסכם ושעה
 שבסוגיות אחרות אשר הוסדרו בהסכם הגירושין
 הגיעו הצדדים להסכם אחר שביטל את הקבוע בו.
 אכיפת הסכם גירושין באופן סלקטיבי, עת הנסיבות
 השתנו מהותית, איננה צודקת, ואיננה מגשימה
 את התכלית שבדרישת הכתב ובדרישה כי בית
 המשפט יאשר הסכמי ממון, סביבה ריכז הנתבע